

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Opedal Ljosverk AS
v/ Morten Sekse
Opedalsvegen 28
5781 LOFTHUS

Deres ref

Vår ref

Dato

19/71-

26. mars 2021

Opedal Ljosverk – klage på avslag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har 06.12.2018 avslått en søknad fra Opedal Ljosverk AS (OL) om tillatelse til bygging av kraftverket Opedal Ljosverk i Ullensvang kommune i Vestland. Avslaget er påklaget av Opedal Ljosverk AS.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å gjøre om på sitt vedtak, og har sendt saken til departementet i brev av 11.01.2019.

1. Bakgrunn

OL søkte 28.02.2018 om tillatelse til å bygge Opedal Ljosverk. Kraftverket vil utnytte et fall på 74 meter i Opo, som renner ut i Sørfjorden ved Lofthus. Inntaket er planlagt på kote 187 og kraftstasjonen på kote 113. Kraftverket vil ha en maksimal slukeevne på 1700 l/s, som tilsvarer 40,5 prosent av middelvannføringen. Installert effekt er oppgitt til 0,99 MW. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 1400 l/s i perioden 1.5-20.9 og 140 l/s resten av året. Dette er på nivå med de beregnede 5-persentilene for vassdraget.

Ullensvang kommune er positive til en utbygging av Opedal Ljosverk. Fylkesmannen i Hordaland (nå Statsforvalteren i Vestland), Hordaland (nå Vestland) fylkeskommune, Bergen og Hordaland turlag, Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland og Naturvernforbundet i Hordaland mener at prosjektet er i konflikt med vassdragsvernet for Opo og at en utbygging vil få negative konsekvenser for et landskap av høy verdi. Eier av Hotell Ullensvang, Hans Edmund H. Utne, er positiv til prosjektet. Håvard Storli, Erika Alnæs, Anke og Rene Kern mener at søknaden må avslås. Jarle Aarsand har kommentarer til nettilknytningen som er planlagt på hans tomt. Statens vegvesen og Direktoratet for mineralforvaltning har kun generelle merknader til prosjektet.

Postadresse
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
oed.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
977 161 630

Avdeling
Energi- og
vannressursavdelingen

Saksbehandler
Steinar Pettersen
22 24 61 39

2. NVEs vedtak

NVE har oppsummert og konkludert som følger i KNV-notat 20/2018:

"NVE mener at en utbygging av Opo vil gi store irreversible terrenginngrep i de øvre delene av prosjektet. Konsekvensene av en utbygging med store terrenginngrep vil være i konflikt med kriteriene om uberørthet som er lagt til grunn for vassdragsvernet i Opo. Verna vassdrag vil ha en særlig viktig funksjon i områder der tettheten av småkraftverk er spesielt høy, noe som er tilfellet for Sørfjorden. For å ikke øke den samlede belastningen på vassdragene i denne regionen tillegges også dette hensynet stor vekt.

Opo som renner ut i Sørfjorden ved Lofthus er varig vernet gjennom verneplan I. I vernede vassdrag kan nye anlegg bare tillates hvis hensynet til verneverdiene i vassdraget ikke taler imot. Etter NVEs vurdering er en etablering av Opo Ljosverk i strid med vannressursloven § 35. NVE avslår derfor søknaden om bygging av Opedal Ljosverk, jf. Vannressursloven § 35 1. ledd post 5 og 8. NVE mener at en gjennomføring av tiltaket vil svekke verneverdiene i vassdraget, og har lagt avgjørende vekt på å opprettholde kvaliteten på disse. Ytterligere avveiinger av fordeler og ulemper etter vannressursloven ville etter NVEs mening heller ikke ha oppfylt kravene etter vannressursloven § 25.."

3. Klagene

OL har oppsummert sin klage av 05.01.2019 som følger:

«Opedal Ljosverk mener at NVE i stor grad leter etter negative sider ved utbyggingen samt at de vektlegger betydningen av de med størst mulig konsekvens. De mangler og evner ikke å se helhetsbilde av søknaden i den iveren. Vi mener at vår søknad er vel balansert og utbyggingen vil ivareta vernet på en god måte.

Vi mener derfor at NVE sitt avslag på konsesjon er feil. Opedal Ljosverk sin etablering er ikke i strid med Vannressurs loven §35 1.ledd post 5 og 8 Utbyggingen svekker ikke vernet i OPO mere en de belastningene og inngrepene som allerede er der. Derfor mener vi at vi oppfyller også kravet i vannressurs loven § 25.»

Klager fremmer følgende synspunkter i klagen:

"Vi kjenner oss ikke igjen i den beskrivelsen NVE her legger til grunn. Det vil ikke bli mye sprengning for å etablert rørgate fra inntak da den blir nedgravd i vei. Veien er av en slik bredde at elvebredden ikke blir berørt. For å unngå dump på rør vil veien opp til dammen bli hevet noe.

Ved befaring ble dette godt belyst. Det angitte punktet for sprengning ligger på innsiden av veien og vil ikke berøre elvebredden eller forringe verdien av naturopplevelsen Lengde på antatt spregning er ca 20 mt. Dette blir utført får å få en retter rørtrase. Mulig sylighet av pigging / sprengning kan avbøtes med at veien blir hevet i det området.

NVE nærmest bagatelliserer de inngrep som er utført for å bygge vei og bro slik at en kunne få veiforbindelse rundt Elvadalen. Dette er etter vår mening ikke riktig. For å få

etablert vei forbindelse med bro har en forringet verneverdiene i området allerede, det urørte er blitt berørt og vi har her et godt utgangspunkt for etablering av en dam med inntak. Vei langs elv er oppmurt med stein og det er påkjørt mye fyllmasser, og store steiner for å sikre fundament på vest side av bro. De store steinene kommer godt til syne i bilde 2 i begrunnelsen for avslaget. Bro har store synlige fundamenter i betong.

Når det gjelder dam vil den bli steinsatt og det vil være lite av konstruksjonsbetongen som blir synlig, det vil komme ny gang bro over som vil passe bedre inn i terrenget en den som er i dag. Overløpet på 24 meter som blir steinsatt vil passe bedre inn i omgivelsene en den broen som er i dag. Bredden vil harmonere også bedre i landskapsbildet.

Viser her til at søker vil etterkomme krav fra Fylkeskommunen. Ref innlegge lenger nede i dokument."

Klager viser til at kommunen og Utne (Hotell Ullensvang) gir uttrykk for at en utbygging vurderes som positivt og ikke vil innebære en for høy samlet belastning for regionen. Klager viser videre til at det kun var et lite flertall i Fylkesutvalget som gikk imot utbygging, og at utvalget subsidært ba om at det ble tatt hensyn til landskap, friluftsliv og reiseliv dersom det likevel ble gitt konsesjon. Klager gir uttrykk for at det vil bli lagt vekt på å finne positive løsninger for videre utvikling av regionen dersom det blir gitt konsesjon.

4. Departementets merknader

Tillatelse til Opedal Ljosverk kan gis om "*fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser*", jf. vannressursloven § 25 første ledd. Tiltaket kan bare tillates dersom hensynet til vassdragsvernet ikke taler imot, jf. vannressursloven § 35 nr. 5. Departementet vil drøfte de merknadene i klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser

Den viktigste samfunnsnyttan med Opedal Ljosverk vil være produksjon av fornybar energi. Kraftverket kan produsere om lag 5,5 GWh/år. Tiltaket vil kunne ha positive konsekvenser for lokalt og regionalt næringsliv og sysselsetting under anleggsperioden. Videre kan utbyggingen bidra til inntekter til søkerne og Ullensvang kommune. Tiltakets beregnede kostnader er 22,3 mill. kr (kostnadsår 2017). Justert til kostnadsår 2019 blir utbyggingskostnadene 23,8 mill. kr, som gir en utbyggingspris på 4,33 kr/kWh.

Prosjektets inntektsside, representert ved nåverdien av prosjektet, inngår som et element i departementets samlede vurdering av prosjektets fordeler og ulemper. Departementet har gjort en beregning av nåverdien basert på oppgitte investeringskostnader, typiske driftskostnader på 4 øre/kWh, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik det er modellert av NVE fram mot 2040 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader har kraftverket positiv nåverdi når en legger NVEs basisprisbane til grunn. Usikkerheten i denne fasen er normalt betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper og forholdet til vassdragsvernet. I denne avveiningen vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt.

Forholdet til vassdragsvernet

Opo ble vernet i 1973 ved behandlingen av Verneplan I for vassdrag. Opo, også omtalt som Opsjø i denne forbindelse, var ett av flere vassdrag tilknyttet Hardangervidda som ble vurdert samlet og sett opp mot mulighetene for vannkraftutbygging. Vassdragsvernet omfatter hele vassdraget, og NVE har vist til at vernet skulle sikre urørte vassdrag fra fjell til fjord i et større område av Hardanger.

I stortingsvedtak av 18. februar 2005 ble det åpnet for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag. Slike prosjekter kan bare tillates dersom hensynet til verneverdiene tillater det. Ifølge vannressursloven § 35 første ledd post 5 og 8, kan tillatelse til nye anlegg i vernede vassdrag bare gis "hvis hensynet til verneverdiene i vassdraget ikke taler imot", og myndighetene skal også legge "vesentlig vekt på hensynet til verneverdiene".

Med unntak av kommunen og eier av Hotell Ullensvang, merker departementet seg at majoriteten av høringspartene, herunder Hordaland fylkeskommune, er imot at det gis konsesjon til utbygging av Opedal Ljosverk begrunnet i hensynet til vassdragsvernet.

NVE mener at en utbygging av Opedal Ljosverk vil svekke verneverdiene i vassdraget, og dermed vil være i strid med vannressursloven § 35 post 5 og 8. NVE legger vekt på at inngrepene som følge av inntaksdam, rørtrasé og veibygging vil redusere helhetsinntrykket av vassdraget, selv om vannuttaket er relativt begrenset.

Departementet vil påpeke at området som blir berørt av tiltaket har opplevelseskvaliteter og er brukt som turområde både av lokalbefolkningen og tilreisende. Opplevelseskvalitetene er etter departementets syn både knyttet til arealene langs elva, men også til elva i seg selv. Vannføringsreduksjonen som følge av en utbygging vil være moderat, slik også NVE påpeker, men departementet mener fraføring av vann likevel må vektlegges noe. En utbygging av Opedal Ljosverk vil påvirke verdier knyttet til landskap og brukerinteresser, og disse ulempene må etter departementets syn vektlegges i et vernet vassdrag.

NVE har vist til departementets vedtak av 11.10.2013 i behandlingen av klagen på NVEs avslag på søknaden om Bjotheit kraftverk. Departementet la den gang vekt på viktigheten av å ta vare på vernede vassdrag i et område med mye utbygd vannkraft, med vekt på den samlede belastningen på vassdrag, landskap og friluftsliv. Departementet mener dette forholdet også er relevant i vurderingen av Opedal Ljosverk.

Landskap

NVE har i sitt avslag lagt stor vekt på at tiltaket, som følge av terrenginngrep i rørtraseen, vil ha en betydelig landskapsvirkning lokalt. Klager er ikke enig i denne vurderingen, og viser til at de terrenginngrepene som må gjennomføres i liten grad vil berøre elva, og blir lokalisert på motsatt side av veien opp til inntaket.

Ved departementets befaringsområde kom det klart fram at fallforholdene i rørtraseen de øverste 300 meterne er utfordrende. Det er departementets vurdering at det i stor grad må gjøres omfattende terrenginngrep på denne strekningen for å sikre nødvendig fall fra inntaket. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at dette vil ha store landskapsmessige konsekvenser lokalt.

Oppsummering

En utbygging av Opedal Ljosverk vil årlig kunne bidra med om lag 5,5 GWh fornybar energi, med en positiv nåverdi.

Opo ble vernet i Verneplan I i 1973 etter en grundig avveining mellom verneinteressene opp mot utbyggingsinteressene i dette og andre vassdrag lokalisert til den vestlige delen av Hardangervidda. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at utbyggingen vil påvirke landskaps- og friluftslivsverdier, som vil innebære en reduksjon av vassdragets verdi som et vernet vassdrag. Departementet legger særlig vekt på at etablering av rørtraseen i øvre del vil innebære betydelige landskapsinngrep.

Etter en samlet vurdering finner departementet at en utbygging av Opedal Ljosverk vil være i strid med vannressursloven § 35 post 5 og 8.

5. Departementets vedtak

Klagen fra Opedal Ljosverk AS tas ikke til følge. Departementet opprettholder NVEs avslag på søknaden om Opedal Ljosverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Steinar Pettersen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Opedal Ljosverk AS v/Harald Alvavoll
Norges vassdrags- og energidirektorat
Statsforvalteren i Vestland
Ullensvang kommune
Vestland fylkeskommune